

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ¹⁾

z dnia ..... 2013 r.

**w sprawie zajęć rehabilitacji społecznej w domach pomocy społecznej dla osób
z zaburzeniami psychicznymi**

Na podstawie art. 7 ust. 4 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1375) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) cele, rodzaje, zakres programowy oraz wymiar czasu,
  - 2) sposób prowadzenia,
  - 3) sposób dokumentowania,
  - 4) sposób nagradzania uczestników
- zajęć rehabilitacji społecznej organizowanych w domach pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi, o których mowa w art. 56 pkt 3, 4 i 5 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 r. poz. 182, z 2012 r. poz. 1544 i 1548 oraz z 2013 r. poz. 509), zwanych dalej „zajęciami”.

§ 2. Zajęcia mają na celu:

- 1) poprawę funkcjonowania społecznego osób przebywających w domach pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi, o których mowa w art. 56 pkt 3, 4 i 5 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, zwanych dalej „domami”, w tym w szczególności:
  - a) wyrabianie zaradności osobistej,
  - b) pobudzanie aktywności społecznej,
  - c) wyrabianie umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych;
- 2) promowanie zdrowia psychicznego przez aktywizację fizyczną mieszkańców domów.

§ 3. Określa się następujące rodzaje zajęć:

- 1) zajęcia terapeutyczne;
- 2) zajęcia z psychologiem;
- 3) zajęcia ruchowe;
- 4) zajęcia przygotowujące do podjęcia zatrudnienia.

---

¹⁾ Minister Pracy i Polityki Społecznej kieruje działem administracji rządowej – zabezpieczenie społeczne, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 listopada 2011 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Pracy i Polityki Społecznej (Dz. U. Nr 248, poz. 1485).

§ 4. Zakres programowy zajęć poszczególnych rodzajów obejmuje:

- 1) w przypadku zajęć terapeutycznych:
  - a) trening funkcjonowania w codziennym życiu,
  - b) trening umiejętności interpersonalnych i umiejętności rozwiązywania problemów,
  - c) trening umiejętności spędzania czasu wolnego;
- 2) w przypadku zajęć z psychologiem:
  - a) badanie psychologiczne,
  - b) terapię psychologiczną,
  - c) poradnictwo psychologiczne;
- 3) w przypadku zajęć ruchowych:
  - a) zajęcia sportowe,
  - b) turystykę,
  - c) rekreację;
- 4) w przypadku zajęć przygotowujących do podjęcia zatrudnienia:
  - a) terapię manualną, w tym w ramach warsztatów terapii zajęciowej,
  - b) zajęcia informatyczne,
  - c) pracę, w tym w warunkach pracy chronionej lub na przystosowanym stanowisku pracy.

§ 5. 1. Zajęcia są prowadzone indywidualnie lub grupowo w wymiarze nie mniejszym niż 10 godzin tygodniowo.

2. Rodzaj, zakres programowy oraz wymiar czasu zajęć są dostosowane do wieku, stanu zdrowia oraz niezbędnych potrzeb i możliwości mieszkańca domu.

3. Rodzaj, zakres programowy oraz wymiar czasu zajęć są ustalane w indywidualnym planie wsparcia mieszkańca domu, o którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 57 ust. 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, przez kierownika zespołu terapeutyczno-opiekuńczego, o którym mowa w tych przepisach, zwanego dalej „zespołem terapeutyczno-opiekuńczym”, lub przez pracownika wskazanego przez dyrektora domu, we współdziałaniu z innymi pracownikami zespołu terapeutyczno-opiekuńczego oraz z mieszkańcem domu lub jego przedstawicielem ustawowym.

4. Kierownik zespołu terapeutyczno-opiekuńczego lub pracownik, o którym mowa w ust. 3, ściśle współpracują w zakresie realizacji zajęć z psychologiem oraz, w miarę możliwości, za zgodą mieszkańca domu lub jego przedstawiciela ustawowego, z lekarzem psychiatrą lub neurologiem sprawującymi specjalistyczną opiekę lekarską nad mieszkańcem domu.

§ 6.1. Zajęcia indywidualne i grupowe są dokumentowane w dziennikach zajęć prowadzonych przez pracowników zespołu terapeutyczno-opiekuńczego.

2. W dziennikach zajęć odnotowuje się w szczególności:

- 1) rozkład tygodniowy i czas trwania zajęć;
- 2) rodzaj i tematykę zajęć oraz imię i nazwisko prowadzącego zajęcia;
- 3) imiona i nazwiska mieszkańców domu obecnych na zajęciach;
- 4) informacje dotyczące prowadzonych zajęć, służące okresowej ocenie realizacji indywidualnych planów wsparcia mieszkańców domu, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 57 ust. 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej:
  - a) absencja i jej przyczyny,
  - b) ocena współpracy z terapeutą,
  - c) aktywne lub bierne uczestnictwo w zajęciach,
  - d) skracanie lub wydłużanie uczestnictwa w zajęciach.

§ 7. 1. Mieszkańcy domu aktywnie uczestniczący w zajęciach mogą otrzymywać nagrody pieniężne lub rzeczowe.

2. Wniosek o przyznanie nagrody sporządza kierownik zespołu terapeutyczno-opiekuńczego lub pracownik, o którym mowa w § 5 ust. 3.

3. Wniosek o przyznanie nagrody zawiera imię i nazwisko mieszkańca domu, imię i nazwisko osoby wnioskującej oraz propozycję nagrody wraz z uzasadnieniem.

4. Dyrektor domu zatwierdza wniosek o przyznanie nagrody i określa jej wartość.

5. Wybór i zakup nagrody rzeczowej jest dokonywany w uzgodnieniu z osobą nagradzaną.

§ 8. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.²⁾

**MINISTER PRACY
I POLITYKI SPOŁECZNEJ**

W porozumieniu:

MINISTER ZDROWIA

---

²⁾ Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 3 listopada 1995 r. w sprawie zasad organizowania i zakresu rehabilitacji leczniczej w domach pomocy społecznej (Dz. U. Nr 132, poz. 653), które utraciło moc z dniem 12 lutego 2013 r. na podstawie art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 3 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 6, poz. 19).

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 7 ust. 4 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1375).

Zgodnie ze zmianami wprowadzonymi ustawą z dnia 3 grudnia 2010 r. zmieniającą ustawę o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. Nr 6, poz. 19), jako organ wydający rozporządzenie wskazany został minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego.

Mając na uwadze zmianę zakresu upoważnienia do wydania rozporządzenia, który ograniczony został do rehabilitacji społecznej w domach pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w przedmiotowym projekcie uwzględnione zostały niektóre rodzaje rehabilitacji społecznej, o których mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721, z późn. zm.).

Projekt rozporządzenia określa cele, rodzaje, zakres programowy oraz wymiar czasu zajęć rehabilitacji społecznej, organizowanych w domach pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Określa również sposób prowadzenia i dokumentowania tych zajęć, a także sposób nagradzania uczestników tych zajęć.

Domy pomocy społecznej są jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, prowadzonymi przez gminy i powiaty, oraz na ich zlecenie przez podmioty niepubliczne. Z uwagi na fakt, że jednostki te funkcjonują w oparciu o standardy określone w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 sierpnia 2012 r. w sprawie domów pomocy społecznej (Dz. U. poz. 964), w przepisach projektowanego rozporządzenia przyjęto rozwiązania, które nie pozostaną w sprzeczności z już obowiązującymi.

Cele prowadzenia zajęć rehabilitacji społecznej w domach pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi określono w § 2 projektowanego rozporządzenia. Przyjęto, że główne cele prowadzenia tych zajęć to przede wszystkim poprawa funkcjonowania społecznego osób przebywających w domach oraz promowanie zdrowia psychicznego poprzez aktywizowanie do zajęć ruchowych.

W § 3 określone zostały rodzaje zajęć, które mogą być realizowane w ramach rehabilitacji społecznej. Zaliczono do nich zajęcia terapeutyczne, zajęcia z psychologiem, zajęcia ruchowe oraz zajęcia przygotowujące do podjęcia zatrudnienia.

Zakres programowy poszczególnych rodzajów zajęć określony został w § 4.

Natomiast § 5 projektu przewiduje, że zajęcia będą prowadzone indywidualnie lub grupowo. Dodatkowo przepis ten wskazuje na konieczność dostosowania rodzaju i zakresu programowego oraz wymiaru czasu zajęć do możliwości mieszkańców domów, którzy będą w nich uczestniczyli (wiek, stan zdrowia), a także ich potrzeb.

Reguluje również, że rodzaj, zakres programowy oraz wymiar czasu zajęć są ustalane w indywidualnym planie wsparcia mieszkańca przez kierownika zespołu terapeutyczno-opiekuńczego lub innego pracownika wskazanego przez dyrektora domu, we współdziałaniu z innymi pracownikami zespołu oraz z mieszkańcem lub jego przedstawicielem ustawowym. Zgodnie z tym przepisem kierownik zespołu terapeutyczno-opiekuńczego domu lub inny pracownik, wskazany przez dyrektora domu, powinien ściśle współpracować w zakresie realizacji zajęć z psychologiem, a także w miarę możliwości, za zgodą mieszkańca lub jego przedstawiciela ustawowego, z lekarzem psychiatrą lub neurologiem sprawującym specjalistyczną opiekę lekarską nad mieszkańcem domu.

Projekt rozporządzenia w § 6 reguluje sposób dokumentowania zajęć. Przepis zakłada, że zajęcia dokumentowane będą w dziennikach zajęć prowadzonych przez pracowników zespołu terapeutyczno-opiekuńczego. Wskazuje też niezbędny zakres informacji, który ma być zawarty w dziennikach zajęć, w tym również ważnych z punktu widzenia mieszkańca informacji (np. absencja i jej przyczyny, skracanie lub wydłużanie uczestnictwa w określonych zajęciach, ocena współpracy z terapeutą itp.).

Projekt reguluje możliwość nagradzania aktywnych uczestników zajęć (§ 7). Przepis ten wskazuje, że nagrody mogą mieć formę pieniężną lub rzeczową. O nagrodę wnioskuje kierownik zespołu terapeutyczno-opiekuńczego, lub pracownik wskazany w § 5 ust. 3. Przepis określa też niezbędne informacje, które ma zawierać przedkładany wniosek. O przyznaniu nagrody i jej wysokości (wartości) decyduje dyrektor domu. Wybór i zakup nagrody rzeczowej jest uzgadniany z osobą nagradzaną.

Stosownie do przepisu art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414, z późn. zm.) projekt rozporządzenia został zamieszczony na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji zgodnie z § 11a uchwały Nr 49 Rady Ministrów z dnia 19 marca 2002 r. - Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. Nr 13, poz. 221, z późn. zm.).

Projektowane rozporządzenie nie jest objęte prawem Unii Europejskiej.

Projekt rozporządzenia nie podlega procedurze notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039 oraz z 2004 r. Nr 65, poz. 597).

Ocena skutków regulacji

1. Podmioty, na które oddziałuje projektowana regulacja

Regulacje zawarte w projekcie rozporządzenia dotyczyć będą:

- a) jednostek samorządu terytorialnego, prowadzących domy pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- b) podmiotów niepublicznych prowadzących domy pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- c) domów pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- d) mieszkańców i pracowników realizujących zadania w zakresie rehabilitacji społecznej.

2. Wyniki konsultacji społecznych

Projekt został wysłany do konsultacji społecznych do następujących organizacji:

- a) Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych
ul. Kopernika 36/40, 00-924 Warszawa,
- b) Forum Związków Zawodowych
Plac Teatralny 4, 85-069 Bydgoszcz,
- c) Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej
ul. Brukselska 7, 03-973 Warszawa,
- d) Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych Lewiatan
ul. Klonowa 6, 00-951 Warszawa,
- e) Federacja Związków Zawodowych Pracowników Ochrony Zdrowia
Al. Jerozolimskie 30, 00-024 Warszawa,
- f) Naczelna Rada Pielęgniarek i Położnych
Al. Ujazdowskie 22, 00-478 Warszawa,
- g) Rada Pomocy Społecznej przy Ministrze Pracy i Polityki Społecznej,
- h) Stowarzyszenie Samorządowych Ośrodków Pomocy Społecznej FORUM,
- i) Ogólnopolskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym,
- j) Polskie Forum na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością,

- k) Polska Federacja Psychoterapii,
- l) Polskie Towarzystwo Psychiatryczne,
- m) Krajowa Rada Konsultacyjna do Spraw Osób Niepełnosprawnych,
- n) Lubelskie Stowarzyszenie Ochrony Zdrowia Psychicznego.

Projekt rozporządzenia został także wysłany do Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego i został zaopiniowany pozytywnie.

W toku konsultacji społecznych uwagi zgłosiło 5 podmiotów: Naczelna Rada Pielęgniarek i Położnych, Polska Federacja Psychoterapii, Porozumienie Zielonogórskie Federacji Związków Zawodowych Pracodawców Ochrony Zdrowia, NSZZ „Solidarność”, PKPP Lewiatan.

Uwagi dotyczyły sposobu realizacji zajęć, rozszerzenia katalogu rodzajów zajęć oraz ich wymiaru. Jedna uwaga dotyczyła uzasadnienia projektu.

Dwie organizacje zgłosiły uwagi dotyczące zwiększenia liczby wymiaru zajęć rehabilitacji społecznej. Uwagi te zostały uwzględnione – wymiar godzin zwiększono z 6 do 10 tygodniowo.

Kolejne dwie organizacje (Naczelna Rada Pielęgniarek i Położnych, Polska Federacja Psychoterapii) zgłosiły uwagi o podobnym charakterze, sugerujące konieczność rozszerzenia grupy osób, o pielęgniarki i psychoterapeutów, z którymi powinien współpracować kierownik zespołu terapeutyczno-opiekuńczego. Uwagi te nie zostały uwzględnione, gdyż pielęgniarki wchodzi w skład zespołów terapeutyczno-opiekuńczych, więc ta współpraca jest stała. Psychoterapia odbywa się na zlecenie lekarza psychiatry. Narzucanie obowiązku współpracy z psychoterapeutą, szczególnie w przypadkach, gdy mieszkańcy domów pomocy społecznej nie korzystają z takich usług lub korzystają sporadycznie, wydaje się zbędne. Odrzucone zostały również uwagi dotyczące rozszerzenia katalogu zajęć rehabilitacji społecznej o psychoterapię. Psychoterapia jest świadczeniem zdrowotnym, zaś zgodnie z art. 58 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej dom pomocy społecznej umożliwia i organizuje mieszkańcom pomoc w korzystaniu ze świadczeń zdrowotnych, przysługujących im na podstawie odrębnych przepisów. Dom nie ma więc obowiązku świadczenia psychoterapii, a tym samym zatrudniania psychoterapeutów. Mieszkaniec domu pomocy społecznej na zlecenie lekarza ma prawo do korzystania z usług psychoterapeuty finansowanego w ramach NFZ.

Uwzględniono postulat Porozumienia Zielonogórskiego Federacji Związków Zawodowych Pracodawców Ochrony Zdrowia w sprawie zapisu § 5 ust. 4 dotyczącego lekarza

sprawującego specjalistyczną opiekę nad konkretnym mieszkańcem oraz konieczności wyrażenia zgody przez mieszkańca lub jego przedstawiciela ustawowego na współpracę kierownika zespołu terapeutyczno-opiekuńczego domu z jego lekarzem psychiatrą lub neurologiem odnośnie realizacji zajęć rehabilitacji społecznej.

3. Wpływ projektowanej regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego

Zakup nagród rzeczowych oraz wypłata nagród pieniężnych odbywać się będzie w ramach wydatków bieżących, przewidzianych na utrzymanie domów pomocy społecznej. Przedmiotowa regulacja będzie więc miała wpływ na budżety domów pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Nie jest możliwe dokładne oszacowanie skutków finansowych wprowadzanej regulacji, gdyż nie jest znana liczba osób, które będą otrzymywały nagrody, ani wysokość przedmiotowych nagród.

Obecnie funkcjonuje 426 domów, w których przebywają osoby z zaburzeniami psychicznymi (są to: domy dla osób przewlekle psychicznie chorych, domy dla osób niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz domy dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie).

W domach tych przebywa 41.612 osób, z czego w wieku od 19 do 60 lat - 28.926 osoby (dane wg stanu na koniec 2011 roku).

Przyjmując, że nagradzanych będzie ok. 10 % uczestników zajęć rehabilitacji społecznej, a nagroda będzie miała wartość 100 zł - 200 zł i będzie przyznawana raz w roku, skutki finansowe dla wszystkich domów dla osób z zaburzeniami psychicznymi można oszacować rocznie na poziomie 289.300 zł - 578.600 zł. Przy takim założeniu, skutki finansowe dla budżetu jednego domu kształtować się mogą w wys. 800 zł - 1.600 zł rocznie.

4. Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw

Przedmiotowa regulacja nie będzie miała wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość.

5. Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionalny

Nie przewiduje się wpływu projektowanej regulacji na sytuację i rozwój regionalny.

6. Wpływ projektowanej regulacji na rynek pracy

Wprowadzenie w życie przedmiotowego rozporządzenia nie wpłynie na rynek pracy.

7. Wpływ na zdrowie społeczeństwa

Proponowana regulacja, między innymi przez aktywizację i motywowanie osób z zaburzeniami psychicznymi do działań na rzecz poprawy ich stanu zdrowia fizycznego i kondycji psychicznej przyczyni się do poprawy kondycji psychicznej samych mieszkańców, ich rodzin, a w konsekwencji całego społeczeństwa.